

Виклики на 2009 рік: правильний вибір часу

Гері ГЕНДРИКС, Старший радник з пенсійних питань/Керівник відділу пенсійної реформи Проекту USAID "Розвиток ринків капіталу"

2009 рік буде унікальним роком: важка криза викриває як короткострокові, так і довгострокові проблеми пенсійної реформи. У короткостроковій перспективі українським пенсіонерам потрібний захист від очікуваного високого рівня інфляції. Протягом періоду економічного спаду робочих місць буде ставати дедалі менше, і ще менше з цих робочих місць будуть доступними для пенсіонерів. Більше, ніж будь-коли, їхні пенсії потребують захисту від інфляції.

Що стосується довгострокової перспективи, для забезпечення отримання працівниками достойних пенсій, які дійсно зможуть їм допомогти після виходу на пенсію, необхідно якомога швидше зробити дві речі. По-перше, пенсії з першого рівня пенсійної системи, тобто з солідарної системи, повинні бути передбачуваними як для пенсіонерів, так і для Уряду. Праців-

ники повинні знати, на яку пенсію вони можуть розраховувати, а відразу після виходу на пенсію вони повинні бути впевнені, що вартість їхньої пенсії не зменшиться внаслідок інфляції. Уряду також потрібна ця впевненість. Він також повинен мати змогу передбачати вартість забезпечення пенсій та планувати. По-друге, і цього важко буде досягти, необхідно скоротити вартість пенсій, які виплачуються з першого рівня. Українські працівники та їхні роботодавці просто не можуть продовжувати сплачувати внески за дедалі вищими і вищими тарифами. Існує тільки декілька варіантів, як скоротити вартість солідарних пенсій. Один із варіантів - підвищення пенсійного віку. Якщо працівники після виходу на пенсію хочуть отримувати хороші пенсії, вони повинні працювати довше. Не всім це подобається, але це факт. На поступки також повинні піти ті, хто отримує спеціальні пенсії. Пенсії працівникам, що працюють у шкідливих умовах, також повинні фінансуватись наперед, тобто че-

рез індивідуальні накопичувальні рахунки. Ми поговоримо про це детальніше у наступній публікації.

Важливою умовою скорочення витрат за першим рівнем пенсійної системи та одночасного збільшення розміру пенсій є авансове фінансування. У працюючих пенсії повинні бути вищими, і вони на це заслуговують. Єдиним, мабуть, шляхом досягнення цієї мети є заощадження коштів на майбутню пенсію. Ось чому Уряд повинен, не гаючи часу, вже зараз підготувати усе необхідне для впровадження другого рівня пенсійної системи. За цим компонентом пенсійного забезпечення кожний працюючий матиме персональний накопичувальний рахунок. На цей рахунок спрямовуватиметься частина пенсійних відрахувань з заробітної плати кожного робітника з метою подальшого інвестування, причому як основна сума на пенсійному накопичувальному рахунку, так і отриманий інвестиційний прибуток використовуватиметься для збільшення їх пенсійних виплат. Можливо,

вже час розглянути можливість підвищення розміру пенсій усім працюючим за рахунок забезпечення рівності майбутніх пенсіонерів, незалежно від їхньої статі. Це є наразі помітною світовою тенденцією, так що жінкам України буде доцільно приєднатися до світової практики. Якщо довести пенсійний вік жінок до пенсійного віку чоловіків, у всіх працюючих були б однакові стартові умови, до того ж жінки отримували б більшу пенсію, ніж сьогодні. Відповідно до особливостей другого рівня пенсійної системи, чим довше людина працює і чим більше коштів вона заощаджує, тим більше коштів вона матиме після виходу на пенсію.

Недоцільно впроваджувати другий рівень пенсійної системи під час серйозної рецесії в економіці. Якщо підприємства не інвестують у розвиток виробництва через падіння попиту споживачів на їхню продукцію, закачування коштів на ринки капіталів, - у даному разі ті внески, що накопичилися на персональних рахунках працюючих, - не призведе до більш помітного зростання

економіки. Навпаки, це лише сприятиме штучному зростанню цін на цінні папери. Тоді чому потрібно поспішати? Необхідно врахувати, що на впровадження другого рівня пенсійної системи буде потрібно до трьох років, причому найкраще це робити коли економіка виходить з періоду рецесії. Коли почнеться новий цикл зростання економіки, а це обов'язково станеться за принципом її циклічного характеру, дуже доречною буде пропозиція додаткових коштів для інвестування. А що може бути кращим, ніж пропозиція таких коштів від громадян України? Відплив іноземного капіталу погіршив поточний стан української економіки, так що це буде лише на користь України, якщо у подальшому український фондовий ринок меншою мірою покладатиметься на іноземний капітал.

Якщо Уряд розпочне активні дії в цьому напрямку вже зараз, Україна, маючи потенційний інвестиційний капітал, буде краще готова зробити внесок в економічний розвиток та підтримати нову пенсійну систему з метою підвищення пенсій кожного працюючого громадянина країни.

**Думки, висказані у даній статті, є власними думками автора і не обов'язково співпадають з думками USAID або Проекту USAID "Розвиток ринків капіталу".*